

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Téma práce: Veřejná žaloba v trestním řízení
Autor: Simona Holánková
Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Mgr. Jiří Herczeg, Ph.D.
Oponent: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.
Rozsah práce: 64 stran vlastního textu (plus 10 stran se zkratkami, literaturou a abstraktem)
Datum odevzdání práce: 30.6.2014

1. Aktuálnost (novost) tématu: Veřejná žaloba v trestním řízení je dnes aktuálním tématem s ohledem na připravovanou rekodifikaci trestního řízení. Nyní se připravuje nový trestní řád, který by měl opustit koncept výlučného oprávnění státního zástupce podat k soudu obžalobu, resp. výlučné oprávnění zastupovat žalobu v trestní věci před soudem, máme se vrátit ke konceptu doplňkové soukromé žaloby v trestních věcech. Nadto byl v nedávné době podán a pak zase stažen návrh nového zákona o státním zastupitelství, který měl ambici poměrně výrazně zasáhnout do stávajícího fungování a struktury státního zastupitelství. Jde tak o téma nesmírně aktuální, tedy vhodné ke zpracování v diplomové práci.

2. Náročnost tématu na:

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti z oboru trestního práva procesního, ale též z dalších právních oborů, především z práva ústavního,
- vstupní údaje a jejich zpracování – diplomantka se měla zabývat současnou právní úpravou, měla zohlednit současnou i dřívější judikaturu, příp. provést srovnání historické či mezinárodní, měla se též zabývat úpravou navrhovanou, resp. plánovanou,
- použité metody – odpovídají tématu, bylo zapotřebí provést analýzu současného stavu, případně provést srovnání historické či mezinárodní, vhodné bylo uvést též úvahy de lege ferenda, resp. zhodnotit pozitiva a negativa navrhované úpravy.

3. Kritéria hodnocení práce:

- **Logická stavba práce:** Diplomantka rozdělila práci do 3 základních částí, k nimž přidala nečíslovaný úvod a závěr. V první kapitole se zabývá historickým vývojem veřejné žaloby, jak obecně, tak i v českých zemích. Druhou kapitolu diplomantka nazvala „postavení, úloha a činnost státního zastupitelství v současnosti“, tuto kapitolu dále člení do šesti podkapitol, v nichž se postupně věnuje působení státního zástupce v jednotlivých stádiích trestního řízení, zmiňuje i další mimotrestní oblast jeho působnosti. Kapitola třetí je věnována organizaci státního zastupitelství de lege lata a de lege ferenda, diplomantka provádí analýzu stávající právní úpravy v porovnání s úpravou navrženou v nepřijatém návrhu nového zákona o státním zastupitelství.
- **Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací:** V tomto směru je třeba učinit řadu výtek. Autorka necituje z cizích prací standardním způsobem, především neodkazuje na konkrétní pasáže citovaných děl, při tom nejčastěji cituje z rozsáhlých prací, které se věnují trestnímu právu procesnímu obecně (zejm. z učebnic a komentářů), nelze tak vůbec dohledat, jakou pasáž měla diplomantka na mysli. Také přehled použité literatury je velmi chudý, dokonce neobsahuje ani aktuální učebnice a komentáře (např. učebnice kolektivu prof. Císařové uvádí jen ve 4. vydání, ač je na trhu 5., učebnici prof. Jelínka uvádí ve 2. vydání, ač je na trhu 3. vydání, podobně velký komentář C.H.Beck vyšel již v 7. vydání, zatímco diplomantka cituje jen s 6. vydáním, etc.), některé základní standardní prameny, které by měla každá diplomová práce z oboru trestního práva procesního obsahovat, pak neuvádí vůbec (např. nejrozsáhlejší tuzemskou učebnici prof. Musila a

kol.). Také bych očekával, že seznam „časopiseckých článků“, s nimiž měla diplomantka pracovat a je nastudovat, bude výrazně obsáhlejší a nebude obsahovat pouhých 6 položek (kromě toho i zde v citaci chybí odkaz na konkrétní čísla stran, kde bychom měli uvedené články hledat). Cizojazyčný pramen diplomantka neuvedla žádný. Lze tak shrnout, že při práci s prameny diplomantka neprovedla hloubkovou rešerši, neopatřila si základní zdroje, pracovala s prameny zastaralými, při citaci nedodržoval jednotný formát, který neodpovídá ČSN ISO 690, resp. 690-2. Ostatně citace v práci uvádí spíše zřídka, ač je zřejmé, že někde (v některých pracích) musela své poznání čerpat, pokud neodkazuje na normativní text a nejde o její vlastní badatelský výstup (např. v řadě pasáží o historickém vývoji, kde v pasážích věnujících se vývoji od r. 1918 má prakticky jedinou citaci).

- **Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu):** Diplomantka celkem standardním způsobem rozebrala probíraný institut veřejné žaloby v trestním řízení. V úvodním stručném nástínu představila historický vývoj veřejné žaloby. Pak se věnovala postavení, úloze a činnosti státního zastupitelství v současnosti, jádrem práce má být kapitola třetí. Diplomantka bohužel velmi šetří nejen s odkazy na cizí práce, z nichž čerpala, především ale šetří odkazy na konkrétní normy, na příslušná ustanovení konkrétních právních předpisů v příslušném znění. Často také pronáší soudy s určitým obecným odkazem na pasáže nějakého předpisu, aniž by je uvedla, očekává jejich znalost na straně čtenáře, a to i v případě normy, která byla pouze navržena ke schválení v Poslanecké sněmovně, avšak nebyla schválena, tedy zákona, který nikdy nenabyl platnosti, přičemž tento text v rámci přípravných prací doznával změn. To klade vysoké nároky na čtenáře, který musí současnou i navrhovanou úpravu znát, aby případně mohl s diplomantkou souhlasit či nikoli. Z diplomové práce se také nedozvíme, jak bývá u prací v oblasti práva obvyklé, k jakému datu právního stavu diplomantka práci napsala. Lze odhadovat, že by to mělo být k 1.6.2014, jak datovala prohlášení na počátku práce. Z práce se tak nedozvíme, zda diplomantka ví o některých novelizacích základních předpisů či nikoli. I s ohledem na zastaralost literatury, s níž diplomantka pracovala a která jí zřejmě při psaní řady pasáží byla základním zdrojem poznání, které nijak neověřovala v právních předpisech, se diplomantka dopouští některých přehmatů (jež umně zakrývá tím, že dané problémy jen naznačuje a neodkazuje na konkrétní normy). Tak např. na str. 21 uvádí, že státní zástupce vyšetřuje trestné činy příslušníků Policie ČR (aniž by uvedla, z jaké normy to má vyplývat), ač od 1.1.2012 je to podle § 161 odst. 2 tr. řádu (i v nyní účinném znění) v kompetenci Generální inspekce bezpečnostních sborů. Podobně diplomantka zřejmě vůbec nezaznamenala rekodifikaci civilních předpisů, která mimo jiné zasáhla i do mimotrestní působnosti státního zastupitelství, jinak by na str. 24-25 nemohla napsat, že řízení, do nichž státní zástupce může vstoupit či je vyvolat podáním návrhu na zahájení řízení, jsou uvedeny v občanském soudním řádu (kde v podstatě zůstalo jen blanketní ustanovení) a že v posledních letech dochází k nárůstu pravomocí v netrestním řízení, když tomu je spíše naopak (dokonce se řešilo, zda vůbec mají být tato oprávnění zachována). Kromě toho další zmínky o netrestních řízeních (opět bez konkrétních odkazů) vycházejí mnohem spíše z právní úpravy do konce roku 2013. I z tohoto prohlášení bez jakéhokoliv dalšího rozboru a ukázky na konkrétních případech s konkrétními odkazy na příslušné normy je patrný přístup diplomantky k psaní celé práce, která je takových obecných proklamací plná, diplomantka totiž pohříchu spíše cituje ze zastaralých odborných prací reagujících na tehdejší právní úpravu (jako zde jde o citaci Fenykovy práce z roku 2003, tedy více než 10 let staré), aniž by provedla vlastní rozbor s odůvodněným vlastním stanoviskem. To je pro celou práci symptomatičké. Diplomantka se i na některých dalších místech dopouští chyb, jako např. na str. 23 uvádí, že státní zástupce může podat odpor proti trestnímu příkazu vydanému ve zkráceném přípravném řízení! Opět jde jedno z mnoha vyjádření nepodpořené jakýmkoliv odkazem na konkrétní ustanovení, při tom je zřejmé, že ve zkráceném přípravném řízení je pánem sám státní zástupce, který může učinit rozhodnutí ve věci samé (srov. zejm. § 179c odst. 2 tr. řádu), mezi něž ovšem rozhodně nespadá rozhodnutí, jímž se uznává vina obviněného a ukládá se mu trest! Takto bychom mohli rozebírat i další problematičká či zavádějící tvrzení diplomantky, v nichž mnohdy sice vychází ze správného základu, ale bez úplného uvedení celého problému a všech možností je takové kategorické vyjádření spíše matoucí, zavádějící a v důsledku nepravdivé. Tak např. na str. 23 uvádí, že o dovolání rozhoduje Nejvyšší soud ve veřejném zasedání, při němž je povinná účast „nejvyššího státního zástupce“. Z uvedeného tvrzení by tedy mělo vyplývat, že Nejvyšší soud rozhoduje o dovolání vždy pouze ve veřejném zasedání, jehož se vždy účastní nejvyšší státní zástupce, který by tak zřejmě nedělal nic jiného a ani tak by všechna jednání s ohledem na množství podávaných dovolání nestihl, diplomantka tak zcela pomíjí možnosti konání neveřejného zasedání, nerozlišuje státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství a samotného nejvyššího státního zástupce, ač se tomuto tématu věnuje v dalších kapitolách a rozlišuje i tzv. vnitřní dohled. Jádro práce by podle diplomantky zřejmě mělo spočívat v komparaci stávající právní úpravy zákona o státním zastupitelství a návrhu nového zákona o státním zastupitelství

zpracovaným Ministerstvem spravedlnosti a vládou navrženým Poslanecké sněmovně ke schválení, k němuž ovšem nedošlo. Bohužel i zde se projevuje nešvar shora zmíněný, diplomantka neodkazuje na konkrétní ustanovení daných normativních textů, pronáší některé soudy bez jakéhokoliv rozboru příslušných ustanovení, takže je obtížné s ní vést o tom kterém závěru polemiku. Například se jen v náznamech věnuje vymezení příslušnosti nově navrhovaného Úřadu pro potírání korupce, nezaznamenala tak problematická ustanovení s nejednoznačně vymezenou příslušností závislejší do značné míry na uvážení státních zástupců tohoto útvaru a jejich výkladu relativně neurčitých pojmů, neřešila otázku deklarované nezávislosti tohoto útvaru na Nejvyšším státním zastupitelství, resp. nejvyšším státním zástupci, který sice nemůže dávat negativní pokyny, ale na druhou stranu může tento útvar zahltnit pokyny pozitivními, navíc tím získá přímý vliv na vyšetřování různých závažných kauz apod.

- **Úprava práce (text, grafy, tabulky):** Úprava textu je řádná, úhledná, práce je členěna standardním způsobem. Diplomantka v práci nezpracovávala žádné kriminologické průzkumy, tabulky ani grafy tak nevyužívala.
- **Jazyková a stylistická úroveň:** Diplomantka užívá spisovného jazyka, práce je psána čtivě, prakticky se neobjevují gramatické chyby, spíše výjimečně se objevují v práci stylistické nedostatky či neobratná vyjádření, která někdy mohou vést k mylným závěrům (srov. výše).

4. Případné další vyjádření k práci: Diplomantka zpracovala poměrně obtížné téma, leč v řadě ohledů jde o zpracování poměrně povrchní bez hlubšího rozboru problematiky. Zřetelným nedostatkem, který je na pováženou u práce psané a obhajované na právnické fakultě, je však zcela nedostatečná práce s právními předpisy, na něž neodkazuje, jež mnohdy cituje nepřesně a zavádějícím způsobem a jež neužívá v právě účinném znění. I přesto v práci nalezneme světlá místa, kde se diplomantka problémy zabývá a přináší na jejich řešení vlastní náhled (např. při hodnocení navrhovaného rušení vrchních státních zastupitelství).

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

- *Jak měla být vymezena příslušnost Úřadu pro potírání korupce, jaké jsou nedostatky tohoto vymezení?*
- *Jak a kde je dnes vymezeno oprávnění státního zastupitelství k vstoupení či vyvolání tzv. civilního řízení (působnost v mimotrestních věcech)?*

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň: 3

V Praze dne 14.9.2014

JUDr. Jiří Říha, Ph.D.
oponent